

14. март 2018.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Извршни одбор Народне банке Србије је, на основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), на седници одржаној 14. марта 2018. године, одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију задржи у висини од 0%.

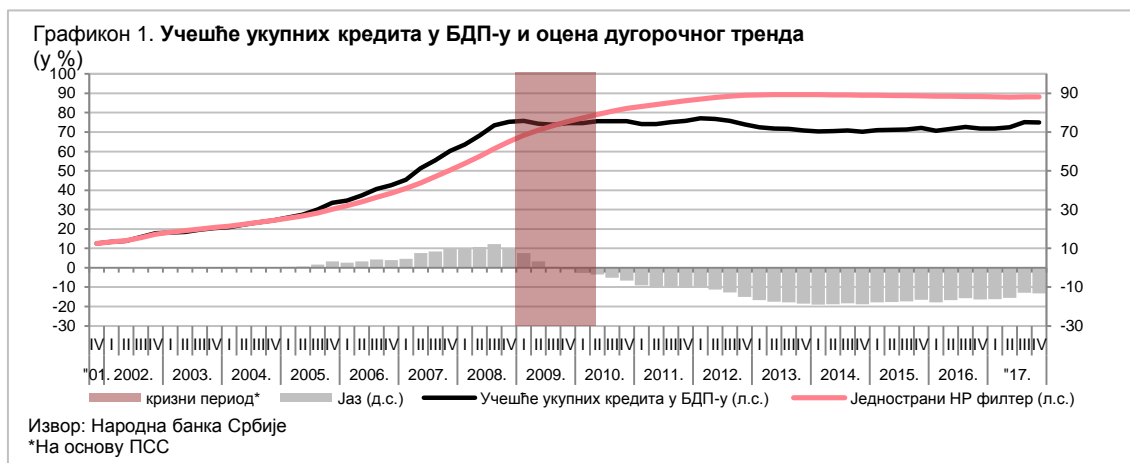
Контрациклични заштитни слој капитала (у даљем тексту: *CCB*) представља додатни основни акцијски капитал које су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме, током периода израженог кредитног раста, ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује, на тромесечном нивоу, стопу *CCB*-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик, као и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује потребна висина стопе *CCB*-а представља одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *CCB*-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *CCB*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1 приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у бруто домаћем производу, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда¹. Након периода експанзивне кредитне активности од

¹ Почев од марта 2018. године, основу за обрачун референтног показатеља за утврђивање стопе *CCB*-а представља учешће кредита недржавном сектору у бруто домаћем производу, док је у претходном периоду, основу за обрачун представљало учешће пласмана недржавном сектору у бруто домаћем производу, који су, поред кредита, обухватили и дате депозите, инвестиције, хартије од вредности и остала финансијска средства, потраживања за камату, накнаду и провизију и остале пласмане.

2000. до 2008. године, крајем 2009. године одступање учешћа кредита у БДП-у ушло је у зону негативних вредности. На основу података из децембра 2017. године, учешће укупних кредита у бруто домаћем производу износило је 74,9%, док је оцењена вредност одступања овог учешћа износила –13,3 процентна поена. Оцењено одступање и динамика кретања учешћа кредита у бруто домаћем производу указују на то да се ово учешће налази испод свог дугорочног тренда и да улази у фазу опоравка, односно да је финансијски циклус у фази у којој би увођење стопе контрацикличног заштитног слоја капитала изнад 0% могло бити ограничавајући фактор кредитне активности. Такође, оцењена вредност одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу налази се испод референтне вредности од два процентна поена² и указује на то да је референтни показатељ за утврђивање стопе ССВ-а једнак 0%.

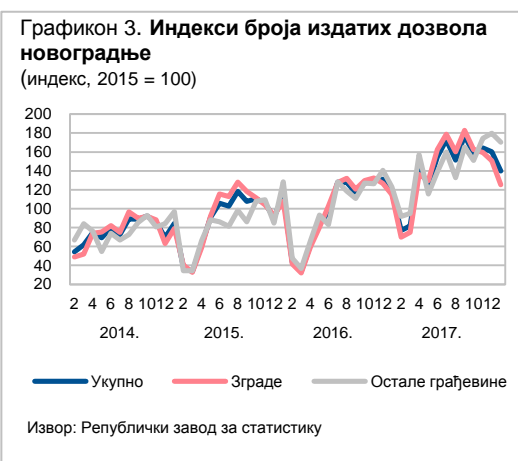
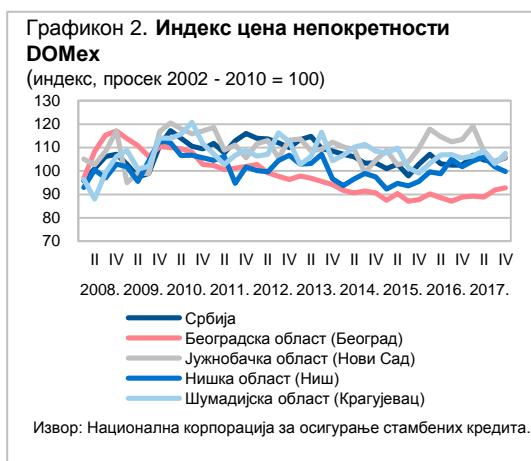
Ради одређивања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи праћења кредитне активности који осликавају карактеристике домаћег финансијског система, а односе се на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и на кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

Показатељи тржишта непокретности за Републику Србију не указују на акумулирање ризика, већ на опоравак овог сегмента финансијског тржишта.

² Видети: *Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates (ESRB/2014/1), Annex Part II.*

Просечна цена непокретности, мерена индексом *DOMex* за Србију, на крају четвртог тромесечја 2017, на међугодишњем нивоу, виша је за 3,0%, док је у односу на претходно тромесечје порасла за 1,6%. Ако се имају у виду опадајући тренд каматних стопа, побољшање макроекономских фундамената, раст запослености и зарада у приватном сектору, као и повољнија кретања на тржишту некретнина, раст тражње за стамбеним кредитима настављен је и у четвртном тромесечју 2017.

На опоравак грађевинског сектора упућује и број издатих дозвола новоградње, који је на крају четвртог тромесечја 2017. већи за око 19,3% него у истом периоду претходне године.

Просечан *LTV* рацио новоодобрених стамбених кредита и даље је знатно испод регулаторног максимума од 80%³ и у четвртном тромесечју 2017. вредност овог показатеља износила је 70,2%⁴.

Показатељи спољне неравнотеже

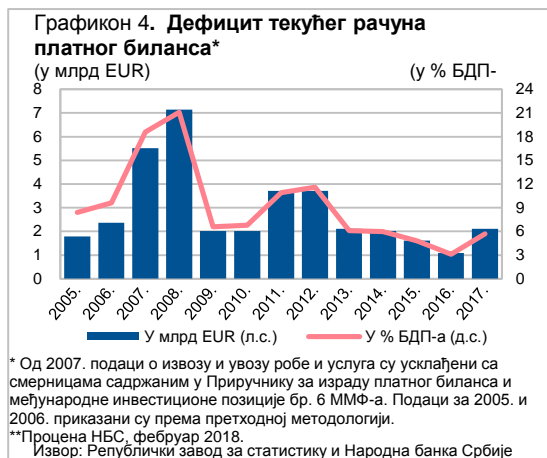
Побољшање домаћих макроекономских услова смањује осетљивост на ризике из окружења.

Дефицит текућег рачуна је у 2017. години износио 2,1 милијарду евра и био је у потпуности покривен нето приливом страних директних инвестиција. Нето прилив страних директних инвестиција у 2017. износио је 2,4 милијарде евра, односно 6,6% бруто домаћег производа, и

³ У складу са Одлуком о мерама за очување и јачање стабилности финансијског система („Службени гласник РС”, бр. 34/2011 и 114/2017), осим ако се кредит одобрава у оквиру мера подршке државе одређеним категоријама физичких лица, кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретности може бити одобрен под условом да износ кредита није већи од 80% вредности те непокретности.

⁴ Према подацима Националне корпорације за осигурање стамбених кредита за новоодобрене кредите осигуране код те корпорације.

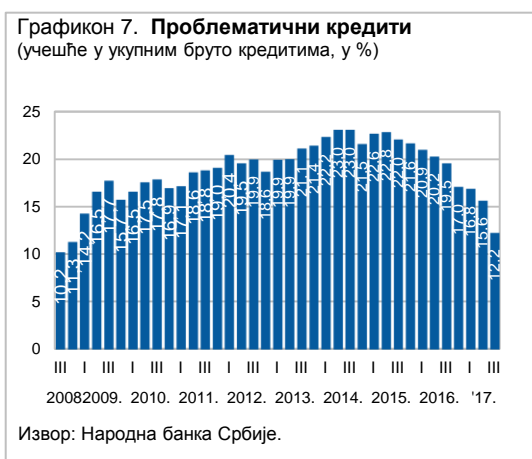
био је усмерен претежно у секторе разменљивих добра. Овај прилив ће утицати на даљи раст извоза и смањење учешћа дефицита текућег рачуна у бруто домаћем производу у 2018. години.

Основни показатељи банкарског сектора

Банкарски сектор је адекватно капитализован и високо ликвидан. Опадајући тренд нивоа проблематичних кредита, уз одсуство концентрације одређених облика активе у банкарском сектору и задовољавајући степен конкуренције, потврђује стабилност банкарског сектора.

На крају трећег тромесечја 2017,⁵ показатељ адекватности капитала износио је 22,5%, што је знатно изнад регулаторног минимума (који од 30. јуна 2017. године износи 8%).

Однос кредита и депозита, тј. *LtD* ратио, на крају четвртог тромесечја 2017. задржао се на нивоу нижем од један, што указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања.

⁵ Последњи доступан податак.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора наставило је опадајући тренд током 2017. године и на крају новембра 2017. нашло се на нивоу од 11,08%, што је најнижи ниво овог показатеља у посткризном периоду. Смањење учешћа проблематичних кредита великим делом је резултат активности спроведених у складу са Стратегијом за решавање проблематичних кредита и акционим плановима Владе Републике Србије и Народне банке Србије за спровођење ове стратегије.

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса развијен је с циљем да препозна периоде повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. Показатељ системског стреса обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

У току 2017. године, показатељ системског стреса указује на период ниског ризика, са стабилном и ниском системском компонентом.

Услед апрецијације динара према евр, а тиме и повећаног осцилирања девизног курса, кретања на девизном тржишту су у највећој мери утицала на ниво показатеља системског стреса у току четвртог тромесечја 2017. Кретања на тржишту државних хартија од вредности указивала су на низак ризик захваљујући бољим макроекономским изгледима, побољшању јавних финансија, као и знатно сниженој премији

ризика Републике Србије. Такође, ублажавање монетарне политике и ниске каматне стопе на финансијском тржишту зоне евра повољно су утицали на домаће тржиште новца. Кретања на тржишту капитала током четвртог тромесечја 2017. године била су нешто колебљивија, што је утицало на повећање показатеља системског стреса. Резултати макропруденцијалних стрес-тестова банкарског сектора, које Народна банка Србије спроводи у тромесечној динамици, потврђују да је банкарски сектор Републике Србије адекватно капитализован и високо ликвидан. Побољшање пословног и инвестиционог амбијента, као и смањење унутрашње и спољне неравнотеже, допринело је повећању отпорности на евентуалне негативне утицаје из међународног окружења.

Ниски инфлаторни притисци, наставак спровођења мера фискалне консолидације и структурних реформи, већи прилив капитала у Србију, ублажавање монетарне политике, уз стабилан банкарски систем позитивно, утичу на јачање отпорности домаћег финансијског система, а самим тим и на макроекономску стабилност Републике Србије.